

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE
Esas No : 2006/8266
Karar No : 2008/8268

Davacı _____ : 1-Arkeologlar Derneği

2-Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı

Vekilleri _____ : Av. Arif Ali Cangı

858.Sk. No:9/705 Paykoç İşhanı - Konak / İZMİR

3-TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanlığı

Vekili _____ : Av. Güney Dinç

857 Sk. No:3 Salihaga İşh. Kat:6/618 - Konak / İZMİR

4-İzmir Turist Rehberleri Odası

5-Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD)

Vekili _____ : Av.Hilal Küey-858 Sok.No:2/606 Çakıroğlu İşh.

Konak / İZMİR

Davalı _____ : Kültür ve Turizm Bakanlığı / ANKARA

Davanın Özeti : 27.10.2006 günlü, 26329 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun Baraj Alanlarından Etkilenen Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması ile ilgili 4.10.2006 günlü, 717 sayılı İlke Kararı" nın 2. ve 3. maddelerinin, Hasankeyf'in taşınması Allionai'nin üzerinin mille örtülerek su altında bırakılması önerilerinin dayanağının yaratılmaya çalışıldığı, binlerce yıllık tarihsel değerlerimizin yok edileceği, tarihi ve kültürel değerleri korumanın Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görevi olduğu, kültür varlıklarını bozarak baraj inşaatına karar verme yetkisinin DSİ'ne bırakıldığı, Malta Sözleşmesi ve diğer uluslararası antlaşmalar gereği bu alanların yerlerinde korunması gerektiği, Anayasa'nın 63. maddesine göre Devletin tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı, Kanuna ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu, koruma amacının bulunmadığı iddia edilerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Uyuşmazlığa konu ilke kararı uyarınca öncelikli koşulun barajın, başka yerde planlanması olduğu, DSİ'nin görüşünün alınmasının teknik bir zorunluluktan kaynaklandığı, karar verme yetkisinin koruma kurullarına ait bulunduğu, yer değiştirme, veri toplama gibi yöntemlerin uluslararası platformda kabul gördüğü, uluslararası sözleşmelerle çelişen bir hususun bulunmadığı, arkeolojik mirasın teroihen bulunduğu yerde korunacağı barajların sit alanı dışında planlanması mümkün değil ise gerekli önlemlerin alınacağı, sonuçta koruma kurulu kararının idari yargının denetiminde olduğu iddia edilerek, davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE
Esas No : 2006/8266
Karar No : 2008/8268

Danıştay Tetkik Hakimi E.Emel Çelik'in Düşüncesi : Dava konusu ilke kararında DSİ tarafından barajların taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının bulunduğu alanda yapılmasının zorunlu olduğunun belirlenmesi durumunda taşınmaz kültür varlıklarının yerinde korunması, başka yere taşınması veya belgelenerek su altında bırakılması konusunda neler yapılacağı düzenlenmektedir.

2863 sayılı Kanunun 3. maddesinde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazası, bakımı, onarımı, restorasyonu, fonksiyon değiştirmesi koruma ve korunma olarak tanımlanmış, anılan Kanunun 57. maddesinde korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak görev ve yetkisinin koruma bölge kurullarına ait olduğu hükme bağlanmıştır.

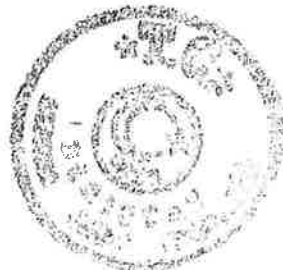
Uyuşmazlığa konu ilke kararı ile ise bu yetki koruma bölge kurullarından alınarak kültür ve tabiat varlığının olduğu yerde baraj yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi DSİ verilmektedir.

Bu nedenle ilke kararının 2863 sayılı Kanuna aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Ahmet Arslan Düşüncesi : Dava, 27.10.2006 günlü, 26329 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun Baraj Alanlarından Etkilenen Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması" ile ilgili 4.10.2006 günlü, 717 sayılı İlke Kararı'nın 2. ve 3.maddelerinin iptali istemiyle açılmıştır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanunun 51.maddesinin a bendinde,korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

717 sayılı İlke Kararıyla arkeolojik sit alanlarında baraj inşaatı yapılmamasının öngörüldüğü ve bu amaçla barajların öncelikle sit alanları dışında yapılmasının sağlanması dikkate alınarak planlamasının yapılması,buna rağmen barajın sit alanı içerisinde yapılmasından başka bir çare yok ise baraj yerinde değiştirilmesi mümkün olmadığı durumlarda barajdan etkilenecek veya baraj suları altında kalacak taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yönelik olarak gerekli önlemler alınmadan barajların faaliyete geçmemesi amaçlanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE
Esas No : 2006/8266
Karar No : 2008/8268

Dava konusu 717 sayılı İlke Kararının iptali istenilen 2.maddesinde; "Planlanan alan dışında başka bir yerde yapılmasının mümkün olmadığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca (D.S.İ) teknik, idari ve bilimsel açıdan tespit edilmesi sonucunda barajların, taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının bulunduğu alanlarda yapımının zorunlu olması durumunda..." cümlesi yer almakta, iptali istenilen 3.maddesinde de; "Bu ilke kararımızın alındığı tarihte yapımına başlanmış veya yapımı tamamlanmış, alanında taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanları bulunan baraj inşaatlarında; taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının korunmasına ilişkin önerilerin 2.maddenin (e) ve (f) bendlerinde belirtilen ilkeler doğrultusunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (D.S.İ) tarafından proje hazırlanarak değerlendirmek üzere koruma bölge kuruluna sunulmasına, koruma bölge kurulunun alacağı karar doğrultusunda korumaya ilişkin uygulamaların ivedilikle gerçekleştirilmesine," hükmüne yer verilmiştir.

Davacılar tarafından sit derecesine bakılmaksızın korunması gereken taşınmaz kültür varlıklarının bozulmasına yol açacak baraj inşaatına karar verme yetkisinin tek başına Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne tanınarak Kültür ve Turizm Bakanlığının ve koruma bölge kurullarının korunmaya ilişkin karar alma yetkisinin ve maddenin devamındaki düzenleme ile Koruma Bölge Kurulunun karar alma yetkilerinin kısıtlandığı iddia edilmektedir.

2863 sayılı Kanunun 3.maddesinde; "Koruma ve Korunma" taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri olarak tanımlanmış, 9.maddesinde de; "Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşai ve fiziki müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler imar ve fiziki müdahaleden sayılır" hükmüne yer verilmiş, 10.maddesinde de; Kültür ve Turizm Bakanlığı taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırma ve bunların her türlü denetimini yapmakla yükümlü sayılmıştır.

Anılan kanunun Taşınmaz Kültür Varlıklarının Nakli kenar başlığını taşıyan 20.maddesinde ise; "Taşınmaz Kültür varlıkları ve parçalarının buldukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibarıyla nakli gerekli ise, Koruma Yüksek Kurulu veya ilgili koruma kurulunun uygun görüşü ve gereken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir" hükmü yer almaktadır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanunun 8.maddesinde; "...tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılmayacağı konusunda karar alma yetkisinin koruma bölge kurullarına ait olduğu belirtilmiştir.

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE
Esas No : 2006/8266
Karar No : 2008/8268

Anılan Kanununun 57.maddesinde de Koruma Bölge Kurulunun Görevleri düzenlenmiştir.

717 sayılı İlke Kararının 1.maddesinde, "Baraj yapılması planlanan alanlarda,....söz konusu alanda taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının bulunması halinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (D.S.İ) tarafından planlanan alan dışında baraj alanı olarak başka yerlerin planlamasının yapılmasına", koşulu öncelikli olarak getirilmiş, 2.madde ile de barajın planlanan alan dışında başka bir yerde yapılmasının mümkün olmadığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca (D.S.İ) teknik, idari ve bilimsel açıdan tespit edilmesi sonucunda, alanda barajdan etkilenecek veya baraj suları altında kalacak taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yönelik uygulamaların ne şekilde yapılması gerektiği saptanmıştır.

717 sayılı İlke Kararının 2.maddesinin (e) bendinde; "Bilim Komisyonunca yapılan çalışmaların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bilgi ve belgelere dayalı olarak alandaki taşınmaz kültür varlıklarının yerinde korunmasına, başka bir yere taşınmasına veya belgelenerek su altında bırakılmasına ilişkin önerilerin koruma bölge kuruluna sunulmasına" hükmüne yer verilmiştir.

Anılan bu hükümler ile baraj alanları ile ilgili olarak yer seçim yetkisinin Ülkemizdeki tüm su kaynaklarının geliştirilmesinden sorumlu ana kuruluş olan DSİ'de olduğu, ancak baraj yapılması planlanan alanlarda taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının koruma ve kullanma koşulları ile ilgili olarak karar verme yetkisinin 2863 sayılı Kanun, ilgili mevzuat ve dava konusu ilke kararı gereğince Koruma Bölge Kurullarında da olduğu açıktır.

Bu durum dikkate alındığında dava konusu 717 sayılı İlke Kararının 2. ve 3.maddesi ile koruma bölge kurulları ile Kültür ve Turizm Bakanlığının yetkilerinin sınırlandırılması söz konusu değildir.

717 sayılı İlke Kararının 2.maddesinin (e) bendinde yer alan; "...taşınmaz kültür varlıklarının yerinde korunmasına, başka bir yere taşınmasına veya belgelenerek su altında bırakılmasına ilişkin önerilerin koruma bölge kuruluna sunulmasına" hükmü ile taşınmaz kültür varlıklarının buldukları alanların doğal ve kültürel özellikleri nedeniyle korunması gereken ve özelliklede yerinde korunması gereken alanlar olduğu belirtilmiş, ancak Bilim Komisyonunca yapılan değerlendirmeler sonucunda başka bir yere taşınma veya belgelenerek su altında bırakılmasına ilişkin önerilerinde koruma bölge kurullarınca değerlendirileceği yönünde yapılan düzenlemede 2863 sayılı Kanunun amacına ve hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

717 sayılı İlke Kararının 2.maddesinin (d), (f), (j) bentleri ile uluslararası sözleşmelerde bahsedilen kültür varlıklarının saptanması, korunması, muhafazası, teşhir ve gelecek kuşaklara iletilmesinin amaçlandığı ve bu düzenlemelere aykırı hükümler de içermediği görülmektedir.

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE
Esas No : 2006/8266
Karar No : 2008/8268

Diğer taraftan, mevzuatın öngördüğü bir yetkinin kullanılması suretiyle tesis edilen ilke kararıyla taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları konusunda varılmak istenen hedef onların her türlü olumsuz etkilendirmelerden arındırılıp, şimdiki ve gelecek kuşakların istifadelerine bilimsel ve çağdaş koşullarda sunabilmek olmaktadır. Bu bakış açısından bakılarak alınan önlemlerin ve sağlanmak istenen düzenlemelerin hukuka aykırı olduğundan söz edilemez.

Bu durumda, dava konusu 717 sayılı İlke Kararı ile barajların öncelikle sit alanları dışında planlanması, eğer baraj yerinin değiştirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda ise projeden etkilenecek Kültür varlıklarının baraj sularından etkilenmemesine yönelik hazırlanacak projelerin koruma bölge kuruluna sunulması, koruma bölge kurulunca onaylanması koşuluyla bu alanlarda baraj yapılabileceği konusunda düzenleme getirilmesi nedeniyle 2863 sayılı Kanuna ve ilgili mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davanın reddine karar verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince önceden belirlenen 26.11.2008 gününde yapılan tebligat üzerine davacı vekilleri Av. Arif Ali Cangı, Av. Güney Dinç, Av. Hilal Küey, davalı idare vekili Av. Mehmet Baki'nin geldiği görülerek Savcı Ahmet Arslan'ın katılımı ile duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü:

Dava, 27.10.2006 günlü, 26329 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun Baraj Alanlarından Etkilenen Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması ile ilgili 4.10.2006 günlü, 717 sayılı İlke Kararı" nın 2.ve 3. maddelerinin iptali istemiyle açılmıştır.

777 sayılı İlke Kararında, baraj yapılması planlanan alanda taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının bulunması halinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (D.S.İ) tarafından planlanan alanın dışında baraj alanı olarak başka yerlerin planlanmasının yapılması gerektiği belirtildikten sonra, uyuşmazlığa konu 2. maddede, "planlanan alanın dışında başka bir yerde yapılmasının mümkün olmadığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca (D.S.İ) teknik, idari ve bilimsel açıdan tesbit edilmesi sonucunda barajların; taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının bulunduğu alanlarda yapımının zorunlu olması durumunda neler yapılacağı, belirtilerek taşınmaz kültür varlıklarının yerinde korunmasına, başka bir yere taşınmasına veya belgelenecek su altında bırakılmasına ilişkin

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE
Esas No : 2006/8266
Karar No : 2008/8268

önerilerin koruma bölge kuruluna sunulmasına, bilim komisyonunun sunduğu öneri veya önerilerle ilgili koruma bölge kurulunca karar alınmasına, bu kapsamda yerinde korunmalarına, başka bir yere taşınmalarına veya su altında bırakılmalarına karar verilmesi halinde neler yapılacağı, belirlenmekte ve bunlara ilişkin uygulama projelerinin koruma bölge kurullarına sunulması gerektiği düzenlenmekte, 3. maddesinde ise, ilk kararının alındığı tarihte yapımına başlanılmış veya yapımı tamamlanmış, alanında taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanları bulunan baraj inşaatlarında taşınmaz kültür varlıklarının ve arkeolojik sit alanlarının korunmasına ilişkin önerilerin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (D.S.İ) tarafından proje halinde hazırlanarak koruma bölge kuruluna sunulması gerektiği belirtilmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun yasa da yer alan kavramları tanımlayan 3. maddesinde "koruma" ve "korunma" taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri, taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleri olarak açıklanmıştır. Anılan Kanunun izinsiz müdahale ve kullanma yasağını düzenleyen değişik 9. maddesinde; "Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaat ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaat ve fizikî müdahale sayılır." hükmü yer almış, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak bağlamında yetki ve yöntemi düzenleyen Yasanın 10. maddesinde, "Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldirmek ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir" hükmü düzenlenmiştir. Koruma bölge kurullarının görev, yetki ve çalışma şeklini düzenleyen Yasanın 57. maddesinde, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak görev ve yetkisinin koruma bölge kurullarına ait olduğu kurala bağlanmıştır.

Bu durumda, 777 sayılı ilke kararının dava konusu 2 ve 3. maddelerinde yer alan düzenlemelerle 2863 sayılı Kanunun ilgili hükümleriyle koruma bölge kuruluna verilen görev ve yetkinin, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına (D.S.İ.)'ine verilmesi suretiyle (DSİ)'nin taşınmaz kültür ve tabiat varlığını su altında bırakma kararı vermesi, bu kararını koruma bölge kuruluna bildirmesi ve koruma bölge kurulunun bu konuda bir proje seçmesinin istenmesine yol açması nedeniyle anılan 2 ve 3. maddeler, Yasanın yukarıda içeriği yazılı hükümlerine aykırı bulunmaktadır.

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE
Esas No : 2006/8266
Karar No : 2008/8268

Açıklanan nedenlerle, 4.10.2006 günlü, 717 sayılı ilke kararının uyuşmazlığa konu 2. ve 3. maddelerinin iptaline, 1100 YTL avukatlık ücreti ile 197,60 YTL yargılama giderinin davalı idarelerden alınarak davacılara verilmesine **26.11.2008** gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
Bekir	Banu	Nazlı	Habibe	Zeynep
AKSOYLU	DİLÇİN	KOÇER	ÜNAL	YILMAZ

YARGILAMA GİDERLERİ

Başvuru Harcı : 18,60 YTL.
Karar Harcı : 25,10 YTL.
Y.D. Harcı : 19,90 YTL.
Posta Gideri : 134,00 YTL.
197,60 YTL.

mş.16.012